THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

פּעספּילדס פּירושים

דער שטורעם פון פּראָטעסטן סיי מצד די אידן און סיי מצד בריטישע שטאַטסלייט, און מיטגלידער פון דער אַרבעטער פּאַרטיי גופא, האָט קאָנטיק געהאַט אַ ווירקונג אויף לאָרד פּעספּילד. די נייע פּירושים וואָס ער מאַכט אויף זיין "ווייסן פּאַפּיר" פּאַרמילדערן עטוואָס זיין באַדייטונג, און זיי צייגן, אַז די רעגירונג קאָן (ווען זי זאָל עס נאָר וועלן), אויסטייטשן דעם "ווייסן פּאַפּיר" אַזוי, אַז ער זאָל זיין גינסטיק פאַר אידן, — פּונקט ווי זי האָט ביז איצט אויסגעטייטשט די באַלפור דעקלאַראַציע אַזוי, אַז זי זאָל זיין ניט גינסטיק פאַר אידן . . .

לאָרד פּעספּילד לייקנט שטיין און ביין, אַז זיין "ווייסער פּאַפּיר" זאָל האָבן די בייזע כוונות וועלכע ווערן צו אים צוגעשריבן. וועגן אימיגראַציע, זאָגט ער, ווערט ערגעץ ניט דערמאָנט, אַז זי ווערט פאַרבאָטן. בנוגע אכט קאַטעגאָריעס ווערן בכלל ניט דערמאָנט קיין שום באַשרייַנקונגען. און וועגן דער נייַנטער ווערט נאָר געזאָגט אַזוי, אַז זי זאָל אָפּגעשטעלט ווערן דאַן ווען ס'איז דאָ אַ גרויסע אַרבעטסלאָזיקייט צווישן די אַראַבער. און די דאָזיקע קאַטעגאָריע נעמט צו די אַרבעטס פּאָזיציע ביי זיי. די קאָלאָניזאַציע פון'ם פרייען באָדן אינ'ם באַזיץ פון נאַציאָנאַל פאָנד קאָן יעדנפאַלס אָנגיין אָן שטערונגען.

בנוגע נייע באָדן דערווערבונגען, באַמערקט לאָרד פּעספּילד, ווערט אינ'ם ווייסן פּאַפּיר "ערגעץ ניט דערמאָנט", אַז דאָס איצט ווייסטע לאַנד וואָס וועט געמאַכט ווערן פּאַסיק פאַר קולטיווירונג, זאָל אויסגעטיילט ווערן בלויז צו אַראַבער, און אידן זאָלן ניט קאָנען גאַרנישט קריגן פון דעם.

לאָרד פּעספּילד זוכט אויך אָפּצושוואַכן דעם איינדרוק, אַז דער "ווייסער פּאַפּיר" זאָל זיך האָבן אויסגעדריקט קעגן דעם, אַז די אידישע אַגענטור זאָל באַשעפטיקן אויסשליסלאַך אידישע אַרבעטער.

מיט איין וואָרט, — לויט לאָרד פּעספּילדס פּירושים קומט עס אויס, אַז דער "ווייסער פּאַפּיר" איז אַן אומשולדיקער דאָקומענט, וואָס איז ניט נאָר נים שעדלאַך, נאָר נאָך גינסטיק פאַר די אידישע אינטערעסן אין ארץ-ישראל.

מיר האָבן פאַר זיך ניט דעם פולן טעקסט פונ'ם "ווייסן פּאַפּיר", און ס'איז פאַר אונז אוממעגלאַך צו אַנאַליזירן אים אין זיינע דעטאַלן. מערקווירדיק אָבער איז, וואָס זיין נוסח האָט געגעבן אַ געלעגנהייט אים צו "מיספאַרשטיין", ווי לאָרד פּעספּילד וויל עס האָבן, ניט נאָר פאַר די אידן, נאָר אויך פאַר אַנדערע בריטישע שטאַטסלייט, און אפילו פאַר די אַראַבער, וועלכע זעען אַלע אין אים די זעלבע זאַך: אַן אָפּלייקענונג פון דער באַלפור דעקלאַראַציע און אַן אָפּווייכונג פון די מאַנדאַט באַדינגונגען.

עס איז אפשר אמת, אַז אין אים ווערט ניט דערמאָנט אַז די אידישע אימיגראַציע ווערט פאַרבאָטן, אָדער אַז די אידן זאָלן ניט קאָנען באַקומען אַ מייל פון'ם רעגירונגס באָדן, וואָס וועט צוגעגרייט ווערן פאַר קולטיווירונג.

אָבער פון די אויסצוגן וואָס מיר האָבן פונ'ם "ווייסן פּאַפּיר" רעדט זיך קלאָר וועגן דער שעדלאַכקייט פון דער אידישער אימיגראַציע פאַר די אַראַבער. עס ווערט דאָרטן פאַרדאַמט די גאַנצע אידישע אַרבעט וואָס איז אָנגעפירט געוואָרן ביז איצט. עס ווערן שאַרף קריטיקירט דער נאַציאָנאַל-פאָנד און די חלוצים קאָלאָניעס. און עס ווערט באַהויפּטעט, אַז אין לאַנד איז נימאָ גענוג באָדן פאַר די אַראַבער אַליין. לויט דעם סימפּסאָן באַריכט אויף וועלכן דער "ווייסער פּאַפּיר" באַזירט זיך, וועט אפשר מעגלאַך זיין צו באַזעצן אין לאַנד נאָך צוואַנציק טויזנט אידישע קאָלאָניסטן, נאָכדעם ווי די אַראַבישע לאַנדווירטשאַפט וועט ראַציאָנאַליזירט ווערן לויט די אָנגעצייכנטע פּלענער.

און וואָס איז אפשר באַזונדערס וויכטיק, — דער "ווייסער פּאַפּיר" באַשרייַנקט ענגלאַנדס פאַרפליכטונגען אין ארץ-ישראל בלויז צו דער באַפעלקערונג פונ'ם לאַנד, — אָפּלייקענענדיק אַזוי דעם פונדאַמענטאַלסטן פּונקט פון דער באַלפור דעקלאַראַציע, איר פאַרפליכטונג צום אידישן פאָלק.

אויפ'ן סמך פון אָט די אַלע הנחות איז דאָך קלאָר, אַז יעדע בריטישע רעגירונג, אויב זי וויל האָט נאָר, האָט דאָס פולע רעכט צו יעדער צייט אָפּשטעלן די אידישע אימיגראַציע אינגאַנצן און נים דערלאָזן אידן צו דערווערבן וועלכן ס'איז באָדן, כאָטש דאָס ווערט "ערגעץ ניט דערמאָנט".

מיט איין וואָרט, — דער ווייסער פּאַפּיר איז פאַקט אַן אָפּלייקענונג פון דער באַלפור דעקלאַראַציע, ווייל ער זאָגט זיך אָפּ פון די פאַרפליכטונגען וואָס ענגלאַנד האָט מיט איר אויף זיך גענומען.

אמת, דער "ווייסער פּאַפּיר" קאָן נאָך איצט אויך אויסגעטייטשט ווערן אַזוי, אַז די תנאים פון דער באַלפור דעקלאַראַציע און פונ'ם מאַנדאַט זאָלן אין אַ געוויסער מאָס דורכגעפירט ווערן אין לעבן. דאָס איז אָבער שוין פאַר דער רעגירונג מער אַ רשות, ווי אַ חוב. אויב אונטער'ן דרוק פון אַלגעמיינע פּראָטעסטן און דערשיטערונג קאָן זי איצט אויסטייטשן געוויסע פּונקטן זיי זאָלן נים זיין אַזוי שלעכט פאַר אידן, קאָן זי מאָרגן, אויב אירע פּאָליטישע חשבונות וועלן דאָס איר דיקטירן, אויסטייטשן דעם ענין גאַנץ אַנדערש.

דאָס מיינט, אַז יעדער שריט וואָס אידן וועלן פון איצט אָן דאַרפן מאַכן אין זייער אַרבעט אין ארץ-ישראל וועט שטענדיק דאַרפן אָפּהיינגען אָן אויסטייטשונגען, און פאַר יעדער דערגרייכונג וועט מען מוזן קעמפן נאָך מער, ווי ווען עס איז פריער.

און אַז די אידן וועלן קעמפן, מאַג לאָרד פּעספּילד זיין זיכער.

"פּראָהיבישאָן" און די אמעריקאַנער וואַלן

"פּראָהיבישאָן" האָט אין די לעצטע אמעריקאַנער וואַלן אפשר געקראָגן "אַ בלויען אויג", אָבער זיכער נים קיין "נאָק-אוט".

עטלאַכע שטאַטן האָבן דורכגעפירט רעפערענדומס איבער דער "פּראָהיבישאָן" פראַגע, און די אָפּשטימונג איז געווען צו גונסטן פון צוריקרופן דעם 18טן אַמענדמענט אָדער צו פאַרמילדערן אים. דאָס זיינען אָבער געווען "נאַסע" שטאַטן, ווי אילינאָי, למשל, וואו מען איז קיינמאָל נים געווען קיין שטאַרקע אַנהיינגער פונ'ם פאַרבאָט אויפ'ן ביטערן טראָפּן.

אין קאָנגרעס און אין סענאַט זיינען דערוויילט געוואָרן אַ סך "נאַסע" מיטגלידער, אויפגעשפּראָכענע קעגנער פונ'ם 18טן אַמענדמענט. עס איז נאָך אָבער אַלץ אין ביידע הייזער פאַרבליבן אַ מערהייט פון מיטגלידער וואָס וועלן אין די אינטערעסן פון אַנשטענדיקייט שטימען "טרוקן", יען זיי אַליין פאַר זיך ברעכן אפילו דעם "פּראָהיבישאָן" געזעץ . . .

"פּראָהיבישאָן" אין די פאַראייניקטע שטאַטן איז איינקאָרפּאָרירט געוואָרן אין דער פעדעראַלער קאָנסטיטוציע, און עס וועט זיין זייער שווער צוריקציען דעם פּונקט. פאַר דעם וועט נויטיק זיין נים נאָר אַ מערהייט פון "נאַסע" אין קאָנגרעס און אין סענאַט, נאָר אויך אַ "נאַסע" אַדמיניסטראַציע און, צום סוף, אַ מערהייט פון שטאַטן וואָס זאָלן יעדערער פאַר זיך דורכפירן אַ געזעץ וועגן אָפּשאַפן דעם 18טן אַמענדמענט.

און ווי די אמעריקאַנער בירגער זאָל נים האָבן דערעסן דער דאָזיקער אַמענדמענט, וועלן די מייסטע פון זיי נאָך דערווייל נים וואַגן צו שטימען קעגן אים. — און זיי וועלן בעסער טרינקען "בוטלעג", איידער ברעכן די פּראָהיביציע . . .

יעדנפאַלס איז "פּראָהיבישאָן" נאָך געזיכערט אין די פאַראייניקטע שטאַטן אויף יאָרן און יאָרן, — און פאַר דער צייט זיינען די "בוטלעגערס" פון איין זייט, און די "טרוקענע באַאַמטע" פון דער צווייטער זייט, געזיכערט מיט אַ שיין לעבן. — אָדער, אין ערגסטן פאַל, מיט שיינע לויות, ווען זיי ווערן דערשאָסן אויפ'ן "פּראָהיבישאָן" פראָנט . . .

אין עמק ::

פון אריה לאינסאן

די רעדער פון וואגאן רוישן. טיק-טאק, טיק-טאק — א בארג ארויף, א בארג אראפ, און אונזער באן שלייגלט זיך צווישן כלמר און דעם ים. שוין גאנץ לאנג בין איך נישט געווען אין געגנט. פארשפארט זיך אין שטאט. פריי בין איך איצט. אוים יאף. די פאליעס פון ים דערציילן גאר אנדערע מעשיות, ווי ביי אונז אין תל-אביב.

חיפה. עפעס נייעס. דער מענש שמידט דעם ים. דארט וועט דאס זיין דער האפען. פולע וואגאנעם מיט. שטיינער. גלויבט מיר אויף נאמנות, איר האט אזוינע שטיינער אין חלום נישט געזען. איין שטיין אויף צוויי פלאטפארמעס. א בארג נישט קיין שטיין. און אזא אזא בארג לאזט זיך דאס אין ים אריין, אויף אים נאך איינער און אזוי ווייט — ווייט . . . עס וואקסט א האפן. באלד וועלן לעבן אים פייפן שיפן . . . קוילן, נעפט . . . די קאפ דרייט זיך פון דעם רעש, וואס דא וועט אמאל זיין.

דערווייל איז מודיע דער לאקאמאטיוו, אז ער איז גרייט צום וועג. אין עמק. די הארץ הויבט אן צו קלאפן שטארקער. עס דערמאנען זיך די ערשטע חלוצי'אנישע יארן. אוי ווי לאנג דאס איז געווען! מחנות-מחנות פון צעלטן! ווייסינקע, קלארינקע, ווי שעפעלאך האבן זיי זיך צוגעטוליעט צו דער מוטער-ערד. דאס איז אמאל געווען.

היינט? . . . איך פאר זיי דאס באזוכן, די אלטעראדן. ווי לעבט זיך זיי דאס איצט? און דער באן גליטשט זיך דאס אריין אין עמק. עפעס נייעס. אט איז גבעת המורה מיט דער ווייסער מצבה אויפ'ן שפיץ — און אט איז דער תבור. אלטע-אלטע ערטער. דא זיינען געשטאנען די מחנות ווען מען האט דורכגעליינט דעם כביש עפולה נצרת. פאראידיש'ט די געגנט.

די פעלדער שטייען אפגעשניטענע, וואו נישט וואו צוגעגרייט צום ווינטער. עס עסק'ן זיך אידישע קאלאניסטן צווישן די כרמים. אן איינגעוואורצלטער לעבן. נישטא קיין מחנות. אויסגעלעבט. הייזער.

אט אין כפר יהושע. נאר א נייער פונקט. אין מיין צייט איז דארט גארנישט געווען. היינט א גרויסער אידישער דארף. אן אמת'ער דארף. א דארף ווי גאט האט געבאטן. הייזלאך, באראקן, שטאלן, קי און פערד. א מענש פון יהודה פילט זיך דא עפעס מאדנע. ערד-ארבעט אן קונצן — ווי מען זאגט אין ארץ-ישראל. אידישע פויערים, פארהארעוועטע פנימ'ער.

א פונקט נאך א פונקט. אלע נייע. די אידישע רעפובליק. אשכנזים, ספרדים, פרומע און פרייע — אלע אין שכנות. די מוטער ערד האט זיי אלעמען באהאלטן אונטער אירע פליגלאך און דער באן פליט ווייטער.

עפולה. איך געדיינק נאך דא א פארווארפן אראביש דערפל. איך קוק זיך מיר ארום — נישט צו דערקענען. איך דריי זיך מיר ארום אין דער געגנט. איך לויב זיך מיר ארויף אין "כפר ילדים" (קינדער דארף). א באזונדער רעפובליק. עס בויט זיך. די יוגנט לערנט א נייע תורה. אט איז אויך דער "בית-החולים המרכזי". דער צעפוסנס פון גבעת המורה ווערט קולטיווירט דורך אידישע הענט. עס ווילט זיך מיר מאכן א חשבון צום נייעם יאר. שא, נישט געזוינדיקט. איך קוק זיך מיר ארום — הייזלאך, גרינס, שטאלען — נישטא מיט וואס צו שעמען זיך. איך קאן זיי שוין ניט אויסרעכענען. און דער סך-הכל איז נאר פון פינף יאר. איך בין אוועק אין שטאט. אבער דער דארף איז נישט געבליבן שטיין אויף איין ארט.

איך קום מיר אן אוונט צייט אין נהלל. אלטע באקאנטע. אט גייט פון דער ארבעט זאסלאווסקי, אדער ווי ער האט זיך פארהעברייאישט — אורי. א שמח בחלקו ווי געווען. און אט איז בלאך, צבי יהודה, די ברידער דיין — ווער קאן זיי דאס ניט? און ביי א גלעזל טיי א שמועס. און גלויבט מיר, נישט וועגן פאליטיק. "עס איז שווערלאך צו זיין א פויער". עס וואקסט א נייער דור. אן ארץ-ישראל'דיקער דור.

ארבעט, ארבעט און ארבעט. איך פיל זיך שולדיק פאר די הארעפאשניקעס. מיינע ווייסע, גלאטע הענט, מיין ריין אויסגעפרעסטע העמדל — און דא פארמאזאליטע הענט, א גראבע ערבעטס-העמדעל — עפעס א דיסהארמאניע האב איך אריינגעבראכט אין דארף. איך פיל, ווען זיי גיבן זיך אפ מיט זשורנאליסטיקע — דאן מוזן מיר זיך באהאלטן. אבער א נהלל'ער קאלאניסט רעדט נאר דאן, ווען ער מוז וואס זאגן, ווען די ערד צווינגט אים צו ריידן.

ביינאכט. מיר שלאפט זיך ניט. א בלויער הימל אויפ'ן קאפ. די לופט איז פול מיט אידישער ארבעט און מיט אידישן גייסט. איך ווייס נישט, אויב איר וועט דאס געגנוי פארשטיין. צוליב דעם מוז מען א נאכט פארברייגנען אין עמק. נישטא קיין נאכט. מען מעלקט די קי, און ווען גאט אליין שלאפט נאך, ווערט די מילך אפגעשיקט קיין חיפה און אפילו קיין ירושלים.

אויף מארגן לאז איך זיך אוועק ווייטער. עין תבעון. עס ווארפט זיך אין די אויגן די אלייע צום באן. אוי, ווי גרוים די קאזארינעס זיינען אויסגעוואקסן. עס איז דא א שטן, וואו צו באהאלטן זיך א האלבן טאג פון דער זון.

און ווייטער הייזער. אוים באראקן! הייזער — בעטאנענע. א הויז, א שטאל און א הינערשטאל (לול). וואס מאכן דאס דא מיינע אלטע באקאנטע? אט איז שמעון קושניר. איר קאנט דאך אים, דעם לעבעדיקן, פריילאכן מושב'ניק — ביי מיר איז ער נאך ער הוים געענטער צום ליטעראַרישן פאראיין ווי צו דער ערד — פויערישן פאראיין. און ווען איך זאג אים דאס, ווערט ער ברוגז נישט אויף צו כלומרשט. איך צוויפל, הייסט דאס, אין זיין ערד ארבעטס פייאיקייט.

דער מושב גרייט זיך צום ווינטער. מיינער א לאנדסמאן, א גרויסער סוחר געווען אמאל, עסק'ט זיך ביי די פרדות (מולען) און זיינע קינדער באוואסערן די בייטן. א שפעטיקע פאמידארע און אפילו אן אוגעריקל האבן א גרעסערע ווערדע.

עס ארבעט זיך. עס האט זיך געארבעט די גאנצע פינף יאר — און דער דאזיקער מושב שטייט אויף די פיס.

איך קום אריין אין עין-חרוד. וואס הערט זיך דא און ערך? דער עולם האט זיך ארויפגעקליבן אין קומי. דארט אויפן בארג. גאר א נייע וועלט. איך גיב מיר א קוק אין כרם. אוי, ווי ער האט זיך פאנאנדערגעוואקסן! ענבים . . . גרויסע און זאפטיקע אשכולים.

און ביידע צופוסנס פון גלבוע, דארט ביים מעין — א וואלד, א גרויסער וואלד פון סאקנעס. אין פינף יאר האט ער זיך פארנאנדערגעוואקסן. דער אידישער ארבעטער האט קונה שביתה געווען ביי דעם גלבוע. און די וואסער פון דעם קוואל זיינען נאך אלעם קאלט. מיר דוכט זיך, אז דער ספל (צאשקע) איז נאך אלעם דער זעלבער. די זעלבע קייטעלע. כל דכפין — קאלטע עין-חרוד'ער וואסער זיינען פשוט מחיה נפשות. און אויב אייך וועט אויסקומען אמאל צו זיין אין א הייסן זומער טאג אין עין-חרוד, זאלט איר למען השם זיך אראפלאזן צום קוואל: א כפרה קאלטע שאמפאניער!

אין חדר-האוכל (עס צימער) איז הורהא. מען איילט זיך. א "שלום עליכם", דער א "וואס מאכסטו?" — און אלע זיינען מבטיח ביי דער נאכט צו כאפן א שמועס וועגן דאס און יענעס. יא, די שוואכקייט צו א שטאטיקן "פאפירא" איז נאך נישט פארשוואונדן. א שטאטיקער סיגארעטל האט גאר אן אנדער טעם.

איך "קוועטש" צו לעווקאוויצ'ן צו דער האנט. ער לאזט זיך נישט. "איך בין נישט קיין גרויסער מענש, וואס דו דארפסט מיך אינטערוויוירן" זינט דו ביסט אוועק פון דארף, גלויב איך דיר מער נישט. וואס? צייטונגען! — תורה.

און דאך האט ער ווי נישט וועלנדיק א זאג געטאן. מען לעבט, מען בויט דאס לאנד — און וואס ווייטער? א סברא, אז אויך ביי אונז זאל מען קאנען פלאנצען א מין מאראנץ, נישט די יהודה'ער מאראנצן, עפעס אן אנדער מין. אשכולות הייסן זיי אויף העברייאיש.

איך וואנדער מיר ארום אין עמק. פון עין חרוד אין תל יוסף. א פאר באראקן. דער צענטער האט זיך אריבערגעקליבן אין קומי. א פאר ארטאדאקסאלע חסידים פון תל-יוסף ווילן זיך נישט רירן פון ארט. זייער נשמה איז ווי איינגעוואקסן דארט אויפן בערגל. א לאנגער-לאנגער וועג. פון א פריערדיקן אוהל צו א קיילאכדיקן, פון א אוהל צו א באראק, פון א באראק צו א הויז — א גאנץ לאנגער וועג. גענוג געשוויצט און געפיבערט. און מיטאמאל גאר קומי . . . .

איך שטיין מיר אויפן בערגל און קוק זיך מיר ארום. אויפגעאקערטע פעלדער. דרינאזן באנייטע. וואסערלייטונג ביז בית אלפא. און דארט . . . איז קומי.

איך זיץ מיר אוונט-צייט אין דעם שאטען פון גלבוע. ארום מיר אלטע חברים. פון כארקאוו, מאסקווע, הארצאווע און קאוונע. מען בלעטערט דעם ספר הזכרונות. דער חלום פארווירקלאכט זיך.

— געדיינקסטו ווען מיר זיינען אראפ אין עמק, אין עין חרוד ביי דעם מעין. געציילטע ביידלאך. יונג זיינען מיר געווען און פול מיט האפענונג. דעם עמק האבן מיר באזעצט — און דאס הארץ שטרעבט צו עפעס נייעס — אזוי רעדט זיך אונטערן נאך בערעלע.

די לבנה האט זיך באוויזן. שטיל איז ארום אונז. שטיל לעבט איבער יעדער פון אונז זיין ארץ-ישראל'דיקע זכרונות. אויף מעשצאנסקע אין כארקאוו האבן מיר געשלאסן דעם בונד. "החלוץ" — דעם דאזיקן פלאג האבן מיר געטראגן איבער באריקאדן און שפיזן. הייליק געטראגן און אפגעהיט. אויפגעהויבן האבן מיר אים אויף דעם גלבוע. און ווייטער? . . .

צעזייט און צעשפרייט איבער גאר דאס לאנד. נאר א הייפעלע גבורים זיינען פארבליבן אויף דעם ערשטן ארט — און אין הארצן בייגקט זיך נאך די אלטע אמאליקע יארן, ווען האלב-הונגעריקע האבן מיר געזייט און געבויט. איך בכל אופן האב זיך געפילט שטארק פאריתומ'ט — פארביטן דעם עמק אויף דער שטאט, דעם אקער-אייזן אויף דער פען.

ווי וואויל איז אייך, עין חרוד'ער און תל-יוסף'ער חלוצים. וואס איר זייט פארבליבן געטריי זיך ביז דער לעצטער מינוט!

אין אידישן וועלט ::

פון מ. קארפ

די וועלט איז אויפגעבראכט קעגן דעם פאראט פון דער ענגלישער רעגירונג, וואס האט געבראכן איר ווארט. אמאל, ערשט ניט לאנג צוריק, אין 1914, האט די וועלט גוט באשטראפט אזא רעגירונג וואס האט געבראכן איר התחיבות קעגן א שוואכערן פאלק. די קייזערלאכע דייטשע רעגירונג וואס איז באפאלן בעלגיע, ניט קוקנדיק אויף דעם אינטערנאציאנאלן אפמאך, איז אטאקירט געווארן פאר אירע מיאוסע מעשים. אבער ניט נאר די רעגירער אליין, דאס גאנצע פאלק ביז צום דריטן דור פילט און וועט פילן אויף אירע פלייצעס די זינד פון אירע רעגירער..

אבער דאס איז געווען אמאל, ווען מען האט נאך געהאט א שטיקל דרך ארץ פאר אן אפמאך, פאר א צוזאג. דאן איז דאך געווען דער נעקרווערדעטער צד, הגם א קליינע, אבער דאך א זעלבסטשטענדיקע מלוכה, מיט וועלכער מען האט זיך גערעכנט.

דער פאראט קעגן א פאלק, אזוי לאנג ווי דאס פאלק איז ניט זעלבסטשטענדיק, וועט קיינמאל ניט געפינען קיין באשיצער. די אלע קליינע מינדערהייטן, וועמעס פראטעקטאר דארף זיין די פעלקער ליגע, ווערן געטראטן מיט די פיס פון די שטארקערע און ס'נעמט זיך קיינער ניט אן. פארוואס זאל גראד די גרויסע בריטישע אימפעריע דרך ארץ האבן פאר דער אידישער מינדערהייט?

אבער דער פאראט קעגן דער מעכטיקער סאציאליסטישער פארטיי פון דעם צווייטן אינטערנאציאנאל וועט ניט בלייבן ביי פראטעסטן, ביי דעם "קול יעקב". דער אומגעלומפערטער דאקומענט פון לארד פאספילד איז א גרויסער קלאפ פארן ציוניזם אבער אויך א טויט-קלאפ פאר דעם סאציאליזם פון וועמען די מאסן וועלן אנטלויפן.

שטייט היינט א זעקסטל פון דעם גאנצען ערד-פלאנעט אונטער א פארטיי רעגירונג, וועלכע ווארנט דער איבעריקער וועלט: "גלויבט ניט אין אייערע סאציאליסטישע פירער, וועלכע זיינען מיטן מויל סאציאליסטן, אבער אין הארצן ווינשן זיי נאך ניט קיין אנדערע ארדענונג, חוץ די עקזיסטירנדע קאפיטאליסטישע". ענטפערט איר דער צווייטער אינטערנאציאנאל אז: "מיר ווילן ניט אויפבויען א פרייע וועלט אויף די קברים פון מיליאנען הרוגים". די צוויי וועלט אנשויאונגען קעמפן קעגנזייטיק און יעדער ערלאכער מענש קאן בשום אופן ניט דערגיין, ווער פון די צוויי פארטייען זאגט מער ליגנס.

קומט אבער לארד פאספילד מיט זיין דעקלאראציע און לייגט ארויף אויף דער וואגשאל פון זיין פארטיי אזוי פיל זינד, אז זי האלט באלד אין איבערוועגן. אזוי לאנג ווי די ענגלישע רעגירונג, אנגעפירט פון סאציאליסטן, לאזן הונגערן מיליאנען ארבעטער און באנוגנט זיך נאר צו זארגן פאר זיי סאציאלע געזעצן בשעת זיי זיינען שוין קראנק, — פאר א גוטן שפיטאל אדער א שיינער לויה — האט מען אלץ געמיינט אז זיי קאנען ניט טאן אנדערש. ווייל אומצוענדערן די קאפיטאליסטישע ארדענונג וואלט געהייסן א בירגער קריג מיט מיליאנען הרוגים אויף דעם שטייגער פון מאסקווע. אפילו צו דער באפרייאונג פון די הינדוסן וועלכע די סאציאליסטן ווילן ניט דערלאזן, זוכט מען אויך אוים א זכות. מיט אזא אקט וואלטן קיינמאל ניט איינפארשטאנען געווען די בירגערלאכע פארטייען פון ענגלאנד, און ניט די אנדערע דאמיניאנס, און ס'וואלט אויף דאס ניי געווארן א בירגער קריג. ווייטער וואלטן די ארימע שיכטן פון די הינדוסן גארניט גענאסן פון אזא באפרייאונג, ווייל די "גהאנדיסטן" וואלטן זיי ווידער געלאזט זיין אונטערטאכט צו זייערע פריווילעגירטע קאסטן און הונדערטער פון מלכים און פרינצן.

אבער די פעספילד דעקלאראציע לייגט ארויף א פארבאט אויף דעם אויפבוי פון א אידיש היימלאנד און אויסגערעכנט אויף יענע סאציאליסטישע טיילן פון דעם נייעם אויפבוי. מענשן וואס רופן זיך אן סאציאליסטן, זאלן אויסגערעכנט ניט דערלאזן צו סאציאליסטישע עקספערימענטן! אן בלוט פארגיסונג, אן רעוואלוציעס, ווילן מענשן — אידעאליסטן קומען אין א ווייס טעניש, קויפן, טאקע נאר קויפן, פאר טייער געלט זומפן, אנטלויפן פון שאכער, האנדל, פטור ווערן פון די אלע פארטיי מלחמות און פוסטע פראזן, און לעבן אויף סאציאליסטישע יסודות, און דאס דערלאזן ניט, מענשן פון דעם צווייטן אינטערנאציאנאל! ! !

אויסגערעכנט דעם אידישן נאציאנאל פאנד, וועלכער וויל אפשאפן לאנד ספעקולאציעס, דעם מיאוסן "ריעל עסטייט" האנדל; אויסגערעכנט קבוצות וועלכן ווילען אפשאפן דעם פרינציפ פון ארבעט פון פרעמדע הענט, מאדערנע סקלאווען, זייגען זיי דערנער אין די אויגן פון די סאציאליסטן.

ווי געזאגט, דער דאקומענט פון פירנדע פערזאנען פון דעם צווייטן אינטערנאציאנאל, איז א טויט קלאפ פארן סאציאליזם. און אזוי לאנג ווי דער צווייטער אינטערנאציאנאל וועט ניט פארדאמען די פאררעטער עפנטלאך, וועט ער פארלירן זיין גאנצן גלויבן פון די מיליאנען ארבעטער וועלכע שטייען אויף דעם שיידעוועג . . . און פארדאמען עפנטלאך דארף מען אין אזא לשון, אז ס'זאל ניט אויסגעטייטשט ווערן פאלש; קלארע, אפענע דבורים. די דבורים דארפן זיין אנדערש ווי די רייד פון א באלדווין, טשוירטשיל, אין וועמעס רייד דאס אידישע פאלק גלויבט ווייטער ניט. זייערע רייד מאכן מער קיין שום איינדרוק אויף די אידישע מאסן: מיר האבן שוין געהאט גענוג דערפארונג פון היפאקריטסטווא. אזוי לאנג ווי די לארדן זיינען אין דער אפאזיציע באמבארדירן זיי די וועלט מיט שיינע פראזן, אבער ווען זיי וועלן זיין אין דער מאכט, וועלן זיי טאן דאס, וואס זיי האבן געטאן אין די לעצטע צוועלף יאר נאך דער באלפור דעקלאראציע.

מיר אידן, קאנען גוט אזעלכע היפאקריטן. דאס קריסטנטום אין מיטל-אלטער ברענענדיק, בראטנדיק מענשן, האבן פארגלאצט די אויגן און געקלונגען אין די גלאקן אז זיי מיינען אלץ די תורה פון ליבע — "ליב דיין חבר ווי זיך אליין". מיר קאנען מער ניט גלויבן די היפאקריטן וועלכע האבן גענומען די תורה פון די אידן און איר נאמען באגאנגען דעם שענדלאכן פארברעכן. מיר קאנען מער ניט גלויבן די פירער פון די ענגלישע סאציאליסטן, וועלכע האלטן זיך מ'כלומר'שט אין דער האלב אידישער תורה פון סאציאליזם, פארשפרייט דורך

כאראקטעריסטישע עפיזאדן פון דעם ניט-לאנג פארגאנגענעם רוסיש-אידישן לעבן אין רוסלאנד

דער בלוט בלבול

פון מ. פייקאוו

באארבעט פון פ. זאלף און א. לאפין

ענדלאך האט זיך פאר מיר געעפנט א אידישער צימער. א אידישע פאמיליע זיצט פסח ביים סדר. אויבן אן אויף א שיינע היסבה בעט זיך אנגעלענט אן אלטער הדרת פנים'דיקער איד, מיט א לאנגער פאטריארכאלער בארד. אויפ'ן קאפ א יארמולקע, און אנגעטאן אין א קלאר ווייסן קיטל. ארום אים זיצט די גאנצע פאמיליע. דער טיש איז געגרייט, סערווירט מיט אלע פסח'דיקע מאכלים: אויף א טאץ א קאראפינקע מיט רויטן ווין און כוסות ארום אים: מצות, מרור, חרוסת, אייער, — אלץ ווי עס באדארפט צו זיין. אפענע הגדות ליגן אויסגעלייגט לעבן יעדערן. דער עלטינקער האלט א פולן כוס ווין אין האנט. די טיר איז האלב אפן, דורך וועלכן א גרויס גרויע פיגור אין געשטאלט פון אליהו הנביא קוקט אריין. דאס גאנצע אויסשטאטונג האט מיך שטארק פאר'כישופט, ס'האט מיך פארכאפט דעם אטעם. די אלע פיגורן האבן אויסגעקוקט ווי כמעט לעבעדיקע. און דערזעענדיק זיי האב איך גאר אויף א ווייל פארגעסן וואו איך געפין זיך. שווער איז מיר געווען צו גלויבן מיינע אויגן, אז איך זע דאס אין פעטערבורג, און ביים קניאז קאטשובעי אין הויז. איך האב זיך גיכער דערפילט, אז איך בין ערגעץ אין א אידישער שטאט, און טאקע אויף אן אמת'ן סדר. שווער, זייער שווער, איז מיר צו איבערגעבן אויף פאפיר דעם וואונדערלאכן איינדרוק וואס דער אידישער צימער האט געמאכט אויף מיר. און שווער איז מיר געווען זיך אוועקצורייסן פון דעם שיינעם פאר'כישופ'טן אויסשטעלונג בילד. ענדלאך האט מיך דער דינער צוריקגעבראכט אין קאבינעט. דער קניאז האט מיך באגעגנט מיט א שמייכל: נו, מענדל, ווי געפעלט דיר מיין פאלאץ? — וואונדער איבער וואונדער, — האב איך געענטפערט — שווער איז מיר אויפצונעמען אזעלכע וואונדער מיט איין מאל.

דערווייל איז אריינגעקומען די קניאגינע. זי האט זיך מיט מיר זייער דערפרייט, אנגעהויבן אויספרעגן ביי מיר פון יעדער קלייניקייט, וואס עס הערט זיך דארטן אין דערהיים. איך האב פארגעסן אן אלע מיינע צרות, און רעדעוודיק. זי גיט מיך א פרעג אפשר וועל איך וואס עס איז טרינקען? ענטפער איך: ביי א פיש פרעגט מען ניט, א פיש האט אלע מאל ליב נאסקייט! האט זי זיך צעלאכט און א קלונג געטאן, ס'איז אריינגעקומען א שווייצאר און מען פרעגט מיך גלייך וואס האב איך בעסער ליב, צי שווארצע, אלטע פופציק יאריקע ווין, אדער ליקער. ענטפער איך גלייך אפ: אז איך לייד אויף אזא קראנקהייט, — אדער גארניט, אדער ביידע צוזאמען.

דער קעלנער האט אריינגעטראגן אויף א זילבערנעם טאץ א פלעשל ווין און א פלעשל ליקער מיט גלעזלאך, און צובייסנס. דער קניאז האט מיך אנגעגאסן א קליינע גלעזעלע ליקער, איך האב זיך פארוואונדערט: וואס איז דאס פאר א כלי, גרוים ווי א פינגערהוט. דער קניאז ווארנט מיך דערביי מיט א שמייכל: מענדל, זע, טרינק ניט מיט איין מאל! . . . מיין איך, אז ער מאכט דאס חוזק פון א אידן, וואס איז ניט קיין טרינקער. מאך איך ניט קיין צופיל שהיות, און מיט איינמאל קער איך אריין אין זיך דאס גאנצע גלעזעלע. איך האב נאר באמערקט, ווי דער קניאז האט זיך א מאדנעם ווארף געטאן אויף מיר, מער האב איך ניט געזעען. מיינע אויגן האבן זיך פארמאכט; ס'איז מיר געווארן זייער פריילאך, שיינע ליכטיקע וועלטן האבן זיך געדרייט ארום מיר. איך האב געפילט, אז אין מיר לינט א קליין מענשעלע, עס רייסט זיך, וויל גיין, ריידן, אבער אומזיסט, עס קאן זיך ניט רירן. אין א צייט ארום, אז איך האב געעפנט מיינע אויגן, האב איך דערזעען, אז דער הויז דאקטאר שטייט לעבן מיר, גיט מיר עפעס וואס צו שמעקן, אלע ארום שטייען און לאכן פון מיר און איך האב זיך פארשעמט.

דער קאפ האט זיך מיר געדרייט. איך האב זיך געפילט מאדנע שלעכט, זיי האבן מיך צוגעפירט צו א בעט, וואו איך האב זיך געלייגט און איבערגעשלאפן די נאכט. ניט פילנדיק אפילו דאס גרויסע פארברעכן וואס איך האב אפגעטאן: איבערגענעכטיקט א נאכט אין פעטערבורג אן "פראוועס".

מארגן פרי בין איך אויפגעשטאנען א ניכטערער, א פרישער, אפגעגעסן פרישטיק — פרעגן זיי מיך: וואוהין וויל איך איצט גיין? ענטפער איך: צום אבער פראקוראר סלוטשעווסקי'ן. האבן זיי געהייסן איינשפאנען א פאר פערד און מיך אפפירן צו סלוטשעווסקי'ן.

ביים אבער פראקוראר פון פראוויטעלסטוועננעם סענאט

איך בין צוגעפארן צום פאלאץ פון אבער פראקוראר פון פראוויטעלסטוועננעם סענאט, וולאדימיר קאנסטאנטינאוויטש סלוטשעווסקי.

כ'האב אנגעקלונגען און עס האט זיך באוויזן פאר'ן טיר א שווייצאר, און האט מיך מיט זיינע אויגן מאדנע אפגעמאסטן פון אויבן ביז אראפ און מיט פארוואונדערונג א פרעג געטאן: טשטא פריקאזשעטע? (וואס פארלאנגט איר?). האב איך דרייסט א פרעג געטאן: בארין דאמא? (איז דער בארין אין דער היים?) ענטפערט ער: דער בארין איז אין סענאט, נאר זי, די סענאטארשע, איז אין דער היים! האב איך דערלאנגט מיין וויזיט קארטע און געבעטן עס צו דערלאנגען איר. אין א ווייל ארום איז ער צוריקגעקומען און זיך העפלאך פארנויגט, ווי פאר א הויכער פערזענלאכקייט, מיך א נעם געטאן אונטער ארעם און אריינגעפירט מיך אין א גרויסארטיק צימער; אז די סענאטארשע און אירע קינדער האבן מיך דערזעען, איז געווארן ביי זיי א רעש, א שמחה. זי האט אזש א פלעסקע געטאן מיט די הענט פון פרייד און אויסגעשריען: א גאסט! א גאסט! וועמען זעען מיר דא? אונזער הארציקן פריינט פייקאוו! — זיי אלע האבן מיך ארומגערינגלט, געקוקט אין די אויגן, און ניט אויפגעהערט צו פרעגן: דערצייל טייערער, וואס פאר א צופאל האט דיך געבראכט אהערצו? זיי האבן מיר געהאלפן זיך אוועקזעצן, און מיט איין אטעם האט זי זיך גענומען נאכפרעגן אויף מיין פאמיליע, אויף אלע שכנים, און איבערהויפט אויף מיין פריץ האלאווניא.

פון דער אויסערגעוויינלאכער אויפנאמע בין איך געווארן איבערראשט; אמת, איך האב זיך געהאט פריער פארגעשטעלט אויף א פריינטלאכן קבלת-פנים. ווייל די גאנצע פאמיליע סלוטשעווסקים פלעגט יעדער זומער פארברענגען אין זייער אייגענער דאטשע אין שכנות מיט מיין דארף. און איך בין געווען ביי זיי דער גאנצער בן בית, אז מיר פלעגן זיי קיין מינדסטע זאך ניט טאן. און ווען זיי פלעגן ענדע זומער פארלאזן דעם זומער וואוינונג און זיך איבערקלייבן צוריק אין פעטערבורג, פלעגן זיי אלעס איבערלאזן אונטער מיין השגחה, ווייל אין מיין ערלאכקייט האבן זיי ניט געצווייפלט. דערפאר אז זיי האבן מיך גאנץ אומדערוואוארטעט דערזעען ביי זיך אין פעטערבורג איז געווארן ביי זיי א שמחה, א גדולה, און גלייך האט זי אים דעם מאן ארויסגערופן צום טעלעפאן און אים אנגעזאגט די בשורה, אז ס'איז פייקאוו איז דא. ער האט געענטפערט, אז ביז מיטאג פארענדיקט ער זיינע דינסטן און האט געבעטן איך זאל ווארטן אויף אים.

מיטאג-צייט האט זיך דערהערט א קלונג און ער אליין, דער אבער-פראקוראר פון פראוויטעלסטוועננעם סענאט, סלוטשעווסקי, האט זיך באוויזן אין זיין פראכט מונדיר, מיט גאלדענע עפאלעטן, די הויזן מיט רויטע לאמפאסן, זיין ברוסט באהאנגען מיט גאלדענע מעדאלן און אויסצייכנונגען מיט'ן טשין גענעראל. ווי נאר ער האט מיך דערזעען, איז ער צוגעלאפן צו מיר מיט אפענע ארעמס, און אויסגעשריען: "א, מיין טייערער גאסט! דערצייל, רייד, וואס פאר א צופאל האט דיך גאנץ אומדערוואוארטעט געבראכט אהער? דערצייל עפעס נייעס, וואס הערט זיך דארטן ביי אונז אין שישאק? וואס מאכן אלע גוטע פריינט?

דערווייל איז דער טיש געווארן געגרייט, שיין סערווירט מיט פרוכט און ווין און כל מיני מאכלים, ווייסנדיק, אז איך עס נאך כשר'ע עסנ'ס, האט ער ספעציעל פאר מיר געהייסן דערלאנגען אייער, מילכיקס, כל מינים גרינס, סארדינען. די גאנצע פאמיליע האט זיך ארומגעזעצט ארום טיש, מען עסט, מען טרינקט לכבוד דעם גאסט.

ער אליין הערט ניט אויף צו פארווארפען מיך מיט פראגעס, ער וויל שוין וויסן צוליב וואס איך בין געקומען אהער קיין פעטערבורג. ענטפער איך אים: — אייער דורכלויכט! אויב דו וועסט מיר דערלויבן צו פארברענגען ביי דיר גאנצע 24 שעה, וועל איך דיר אלצדינג דערציילן. קוקט ער מיך אן מיט גרויס פארוואונדערונג: וואס מיינסטו צו זאגן פייקאוו? זאג איך: דו האסט אפנים נאר פארגעסן, אז דו רעדסט דא מיט דיין שכן פייקאוו פון יאנאוויטשינע, נאר מיט א אידן, וואס האט ניט די רעכט איבערצונעכטיקן אפילו איין נאכט אין פעטערבורג. און איך פרעג אים: סענאטאר! דו העלפסט מאכן אין סענאט אלערליי געזעצן פאר'ן לאנד, וואלט אפשר שוין צייט געווען, אז דו זאלסט עפעס טאן פאר אונזערע אידן, איבערמאכן זייערע זאקאנעס, אז זיי זאלן געניסן לכל לפחות דאס זעלבע רעכט פון א פראסטיטוטקע מיט א געלן בילעט וואס פאר איר איז אפן גאנץ רוסלאנד, אפילו ווען זי איז א אידישע, און אן ארנטלאכן, כשר'ן בירגער ארעסטירט מען און מען טרייבט אים אין עטאפ. און דערביי דערצייל איך אים די גאנצע געשיכטע מיט דער גאסטיניצע קארזיאל, וואו כ'האב קיין פינף מינוט ניט געטארט פארבלייבן . . .

מיינע ווערטער האבן אויף אים געמאכט א מאדנעם איינדרוק. זיין שטימונג האט זיך געביטן. און ער איז געווארן ערנסט. זיין פנים האט זיך באדעקט מיט א רויטקייט, ער האט א ווייליע געשוויגן, קאנטיק אז מיינע ווערטער האבן אים שטארק וויגעטאן, און ענדלאך האט ער זיך אפגערופען: — מענדל, פאר דיר מוז איך דערציילן דעם אמת, דו ווייסט גארנישט וואס דארטן ביי אונז אין סענאט טוט זיך אפ. ס'זיצן די גרויסע קעפ, מיט פאבעדאנאסצעוו'ן בראש, גיבן אפ זייער צייט, זייער ענערגיע, ניט חלילה פאר'ן וואוילזיין פון אונזער פאטערלאנד, נאר מען האלט אלץ אין איין אויסקלערן, באשאפן נייע גזירות, נייע צרות אויף אידן. און וואס מער יעדער איינער איז גניאלער אין אויסטראכטען נייע פלענער, גרעסערע גזירות, ווערט ער מער דערהויבן צו א גרעסערן טשין, און ווערט פאררעכנט פאר א הייסן פאטריאט. און פארקערט, טאמער וועט ווער וואגן עפענען א מויל, ריידן א גוט ווארט פאר אידן און איינשטעלן זיך פאר זיי, קוקט מען אויף אים ווי אויף א פארקויפטער נשמה, וואס איז אונטערגעקויפט גע-

(שלוס אויף זייט 3)